

<http://autonom.edu.pl>

Maciej Węgrzyn (maciej.wegrzyn@wp.pl)

Alkohol a cybernetyczne parametry charakteru

motto: „Jeżeli "coś" musi być, to "to" jest!” M. Mazur.

Streszczenie: *Artykuł ten omawia zmiany w zachowaniu się ludzi pod wpływem alkoholu, z punktu widzenia Cybernetycznej Teorii Charakteru. Na podstawie książek Mariana Mazura, opublikowanych w Polsce, opisano prawa funkcjonowania systemu autonomicznego (zdolnych do sterowania sobą i zdolnych do zachowania zdolności sterowania sobą).*

Podsystemy, składające się na system autonomiczny spełniają następujące funkcje: Akumulator przechowuje i „wydatkuje” energię; Korelator przechowuje, przetwarza i „wydatkuje” informacje; Homeostat, współpracujący z Akumulatorem i Korelatorem, ma zadanie zapobiegania utracie równowagi funkcjonalnej systemu autonomicznego (rys. 1).

Efektami użycia alkoholu są zmiany w utrzymywaniu równowagi funkcjonalnej systemu autonomicznego. Trzeba tutaj uwzględnić właściwości materiału, z jakiego jest zbudowany system autonomiczny, i w tym kontekście - działanie energetyczne i działanie informacyjne alkoholu.

Wnioski profilaktyczne podano na końcu poszczególnych części tego artykułu. Najważniejszym z nich jest wniosek, dotyczący konieczności zmiany dotychczasowej propagandy antyalkoholowej, opartej jak dotąd na wywoływaniu strachu przed zgubnymi skutkami użycia i nadużycia alkoholu, gdyż akurat najbardziej podatni na alkohol egzodownicy o wysokiej inteligencji i dużej podatności - pod wpływem alkoholu przestają się bać! Atrakcję, uważaną przez nas za niewłaściwą, można zastąpić inną atrakcją, ale nie można jej wymazać z pamięci przez obrzydanie.

1. Równowaga funkcjonalna systemu autonomicznego

System autonomiczny jest nazwą cybernetyczną, określającą "coś" (pewien twór, urządzenie żywe lub nawet abstrakcyjne), co wypełniają następujące funkcje sterownicze: steruje sobą samym i zapobiega utracie zdolności sterowania sobą. Wszystkie urządzenia, spełniające te funkcje zaliczamy do systemów autonomicznych, w tym również i ludzi, gdyż organizm człowieka spełnia także postulaty zawarte w definicji (a więc jest system autonomiczny). Aby te postulaty zrealizować, każdy proces informacyjny, określający typ reakcji oraz proces energetyczny (określający natężenie reakcji) musi sprzęgać ze sobą coś, co tą czy inną drogą utrzymuje równowagę funkcjonalną (homeostazę) systemu, i co wchodzi w skład tego systemu - tym czymś jest Homeostat.

Oczywiście, każdy proces wymaga przepływu energii, ale w procesach informacyjnych jest to energia sterownicza, która służy do wskazania różnic między stanami fizycznymi, podczas gdy w procesach energetycznych jest to energia poświęcona na wykonanie pracy, służącej dla przeprowadzenia transformacji jednych stanów fizycznych w drugie. Stąd podział funkcji pomiędzy odpowiednie podsystemy. Podział na podsystemy jest ponadto poddany rygorom ścisłej funkcjonalności - jeden podsystem spełnia tylko jedną funkcję, zaś do wypełnienia jednej funkcji służy zawsze tylko jeden podsystem. Relacja pomiędzy zbiorem podsystemów i zbiorem funkcji jest "relacją doskonałą".

Między podsystemami występują sprzężenia proste i sprzężenia zwrotne. Rys. 1. przedstawia funkcje i sprzężenia podsystemów w systemie autonomicznym.

Reaktywność podsystemu jest to sposób transformowania bodźców. Reaktywność $r = +1$ oznacza wierne transformowanie, zaś $r = -1$ oznacza odwracanie oddziaływań.

Zachowanie się systemu autonomicznego jest rezultatem sprzężeń zwrotnych pomiędzy reakcjami a bodźcami. Korelator daje informacje o sposobach modyfikacji, Akumulator daje energię w pożądanej postaci, zaś zasilany przez oba te podsystemy Efektor oddziałuje na otoczenie, aby zdobyć niezbędny stopień zasilania i potrzebne informacje. Homeostaza systemu autonomicznego, polega na sprzężeniu zwrotnym pomiędzy Korelatorem a Homeostatem oraz Akumulatorem a Homeostatem; odwracanie oddziaływań ma przeciwdziałać zarówno nadmiarom, jak i niedomiaram koncentracji energii w systemie autonomicznym, w zakresie czułości Homeostatu.

Nazwy oddziaływań są wprowadzone na podstawie konwencji terminologicznych, mamy bowiem dwie drogi określania koncepcji generalnych:

- 1) przez objaśnianie nazw,
- 2) przez używanie konwencji terminologicznych.

M. Mazur uznał pierwszą z nich za zły zwyczaj, powodujący używanie argumentów o używaniu słów bardziej lub mniej odpowiednich, jakby rozwiązanie wybranego problemu zależało od terminologii używanej dla jego określenia. Dlatego wszystkie koncepcje w niniejszym artykule oparto na konwencjach terminologicznych - definicje nie objaśniają, co by też znaczyło dane słowo, ale dają nazwę dla danego zjawiska, możliwie bliską potocznemu znaczeniu.

Oddziaływanie Akumulatora na Homeostat jest to obciążenie (jest to informacja o poziomie energii w akumulatorze). Jeżeli poziom energii rośnie, obciążenie rośnie i jest to przeciążenie, jeżeli obciążenie spada, jest to odciążenie.

Oddziaływanie Homeostatu na Akumulator jest to naprężenie (jest to obrona przed nadmiarem i niedomiarem energii).

Jeżeli naprężenie rośnie - jest to sprężenie.

Jeżeli naprężenie spada - jest to odprężenie.

Działanie Korelatora na Homeostat jest to emocja.

Jeżeli emocja rośnie, jest to awersja.

Jeżeli emocja opada, jest to atrakcja.

Działanie Homeostatu na Korelator jest to refleksja.

Jeżeli refleksja rośnie, jest to aprobata.

Jeżeli refleksja spada jest to dezaprobata.

Powyższe terminy należy używać w znaczeniu, w jakim zostały oparte na konwencjach terminologicznych, choćby zakres znaczeniowy nie w pełni pokrywał się z potocznym rozumieniem wyrazów.

2. Energetyczne działanie alkoholu

Alkohol jest substancją zawierającą dużą koncentrację energii, łatwej do pobrania przez Akumulator, a więc po spożyciu alkoholu poziom energii w akumulatorze szybko wzrasta i Akumulator oddziałuje na Homeostat przeciążeniem. Jeżeli przeciążenie przekroczy poziom czułości Homeostatu - ten zareaguje, oddziałując na Akumulator odprężeniem i na Korelator dezaprobata. Dla efektora przez drogę informacyjną zostanie przekazana decyzja: nie działaj!

Dlatego dawka alkoholu "na pusty żołądek" oznacza senność i spowolnienie reakcji.

Ale koncentracja energii w Akumulatorze rośnie szybko i jeśli przekroczy poziom "uznawany" za optymalny, jest to silny bodziec, przekazywany przez receptory "wewnętrzne" (infrareceptory) i zaczyna pracować Korelator. Korelator zbudowany jest z elementów korelacyjnych przechowujących energię sterowniczą w postaci potencjałów.

W procesach informacyjnych energia płynie w zależności od wprowadzonych do Korelatora potencjałów, po drogach przepływu o pewnej przewodności. Substancja z której zbudowany jest Korelator musi wykazywać właściwość wzrostu przewodności po każdorazowym przepływie energii - jest to właśnie sposób na zapisywanie informacji.

Jeżeli energia nie płynie, przewodność spada - jest to deregistracja czyli po prostu zapominanie. Aby coś zapamiętać, potrzeba wzrostu przewodności. Zapominaniem jest spadek przewodności, albo też odpływ energii na inne drogi przewodności.

Z rysunku pokazującego pracę Korelatora widać, że są potrzebne 4 rodzaje elementów korelacyjnych:

" V_r " - przechowujące potencjał receptorowy (energia dopływa z Receptora),

" V_p " - przechowujące potencjał perturbacyjny (z nich energia płynie do Homeostatu),

" V_h " - przechowujące potencjał homeostatyczny (do nich energia sterownicza dopływa z homeostatu),

" V_e " - przechowujące potencjał estymacyjny (z nich energia sterownicza dopływa do efektora).

Podjęcie decyzji jest to przekroczenie poziomu czułości elementów gromadzących potencjał estymacyjny V_e spowodowane przepływem energii między elementami.

Przepływ energii pomiędzy elementami gromadzącymi potencjały receptorowy i estymacyjny jest to odruch (od V_r do V_e).

Przepływ energii pomiędzy potencjałami gromadzącymi potencjały homeostatyczny i perturbacyjny (od V_h do V_p) jest to świadomość.

Działanie Receptora na Korelator jest to wrażenie.

Rozpływy energii w Korelatorze - są to wyobrażenia. Jeżeli wrażenie jest silne, to decyzja będzie odruchowa.

Ponieważ sytuacja w Akumulatorze jest bardzo ważna dla działania całego systemu autonomicznego, to przekroczenie optymalnego poziomu energii w Akumulatorze jest bardzo silnym bodźcem i decyzja będzie odruchowa, bez udziału świadomości. Będzie to rozkaz dla efektora - wydawaj energię! Sposobów na pozbywanie się nadmiarów energii jest wiele - np. pocenie się, wzrost temperatury ciała dla zwiększenia promieniowania podczerwonego i konwekcji, itp.

Odptyw energii daje spadek poziomu w Akumulatorze, który reaguje na Homeostat odprężeniem, a ten zaś oddziałuje na Korelator aprobatą, co powoduje przepływ świadomości i jest atrakcją dla Homeostatu, który z kolei reaguje sprzężeniem na Akumulator. W tym stanie, system autonomiczny aprobuje wszystkie wrażenia, z wyjątkiem nazbyt silnych (bo dawałyby awersję) - jest to po prostu dobre samopoczucie. Dlatego dobry nastrój oprócz alkoholu wymaga jeszcze dyskretnego oświetlenia i delikatnej muzyki.

Ponieważ alkohol jest przyswajany bardzo szybko, szybko też pojawia się dobry nastrój wskutek wydawania do otoczenia energii przez Efektor.

Forma(y) pracy Efektora zależą(y) od modyfikacji w wydawaniu energii spowodowanej na drodze oddziaływania informacyjnego na Efektor przez podejmowanie decyzji (przekraczanie progu czułości elementów gromadzących potencjał estymacyjny), wskutek pracy homeostatu dającego wysoki potencjał V_h , receptorów dających V_r oraz w zależności od stanu pamięci, dającego takie, a nie inne drogi przewodności.

Wysoki potencjał homeostatyczny V_h powoduje przekraczanie poziomu decyzyjnego w elementach V_e przy współdziałaniu przypadkowych bodźców (przypadkowy bodziec daje decyzję) i jest powodem podejmowania decyzji pochopnych.

Motywacje stają się ofensywne - następuje aprobata wrażeń i aprobata decyzji. Motywacje chwiejne zwiększają się w stronę ofensywną.

- Aprobata wrażeń i awersja decyzji (miły człowiek zachęca do nieprzyjemnej działalności) - pod wpływem alkoholu zanika awersja decyzji i działanie wydaje się przyjemne (np. udział w bójce wraz z kolegami).

- Awersja wrażeń i aprobata decyzji (niemiły człowiek zachęca do przyjemnej działalności) - pod wpływem alkoholu zanika awersja wrażeń (np. rozmowy z przygodnymi kompanami).

3. Działanie informacyjne alkoholu

Informacyjne parametry charakteru można wyróżnić biorąc pod uwagę, że praca Korelatora zależy od trzech wielkości:

- od liczby elementów połączonych drogami przewodności (im większa liczba elementów jest połączona, tym większą liczbę informacji można zarejestrować w Korelatorze.

- od rodzaju substancji, a właściwie od szybkości wzrostu przewodności, jaki w danej substancji następuje pod wpływem rozptywu energii sterowniczej (im większy przyrost przewodności, tym szybciej można zapisywać informację) w danej transformacji.

- od zagęszczenia elementów korelacyjnych (im krótsze odstępstwa pomiędzy elementami w danym obszarze, tym więcej dróg o zwiększonej przewodności na drogach wewnątrz tego obszaru można zasilić, a więc tym szerszy zakres specyficznej informacji może być zapisany w obszarze koncentracji elementów).

Wysoka liczba skorelowanych elementów oznacza wysoką inteligencję ogólną - zdolność do operowania dużą liczbą informacji.

Wysokie przyrosty przewodności oznaczają wysoką pojemność - zdolność do szybkiego zapamiętywania informacji i jej długiego pamiętania.

Krótkie odstępstwa na pewnym obszarze oznaczają talent do operowania specyficznym rodzajem informacji - uzdolnienia do czegoś, talent, preferencyjność.

Pod wpływem alkoholu zmieniają się właściwości tworzywa Korelatora - następuje zmiana w przewodności dróg przepływu energii sterowniczej. Przewodność spada, co jest główną przyczyną zakłóceń pracy systemu autonomicznego. Poszczególne fazy zatrucia można łatwo objaśnić spadkiem przewodności. Ponieważ rozkład przewodności w normalnym stanie wykazuje pewne różnice w przewodności na różnych drogach przepływu, podejmowane są tylko takie decyzje, które możliwe są do podjęcia (przez przekroczenie progu potencjału estymacyjnego - tzw. potencjału decyzyjnego).

Pierwsza faza polega na wzroście liczby dróg korelacyjnych możliwych do zasilenia w energię, a to wskutek jej nagłego przypływu - jak już mówiliśmy, alkohol jest formą substancji wysoko

energetycznej i łatwo przyswajalnej. Ponadto lekkie rozszerzenie naczyń krwionośnych sprzyja napływowi energii do Korelatora, którą to funkcję u człowieka wypełnia głównie (ale nie tylko) - mózg.

Efektom jest pozorny wzrost poziomu inteligencji - ludzie łatwiej się wystawiają, mają więcej do powiedzenia, przypominają sobie różne zapomniane sprawy.

Później jednak następuje faza druga, w której działanie degradujące środowisko korelacyjne zaczyna przeważać.

Przez działanie alkoholu na białko przewodność dróg korelacyjnych najpierw spada, co powoduje ograniczenie różnorodności decyzji. Pozostają tylko te związane z drogami o największej przewodności (prawda wychodzi z człowieka, in vino veritas). Wychodzą wtedy na jaw ukryte pragnienia, rozwiązują się języki, dążenia są najbardziej zgodne z charakterem, osąd ludzi i wydarzeń jest bezkompromisowy.

W trzeciej fazie pojawia się efekt nadwrażliwości (prawo Cannona i Rosenblutha), dający "nadprzewodnictwo". Z "zablokowanych" dróg energia przepływa na nowe drogi, dając szybki przyrost przewodności - decyzje są niezwykle, bo dochodzi do nich wskutek przekroczenia potencjału decyzyjnego przepływem energii po niezwykle drogach. Pojawiają się nowe wyobrażenia, rosną atrakcje lub awersje (to w zależności od dynamizmu charakteru, o czym dalej), świat staje się kolorowy, pozornie wzrasta inteligencja - przez wzrost różnorodności zachowań. Pojawiają się wizje i omamy, a jednocześnie widzimy wyraźnie to, co dotychczas jedynie przeczuwaliśmy (a przynajmniej tak się nam wydaje).

W ostatniej fazie przewodność na wszystkich drogach szybko spada, pozostaje tylko przepływ po drogach o bezwzględnie największej przewodności (na krótkich dystansach). Talent jest najbardziej odporny na działanie alkoholu. Bez tego zapomnielibyśmy, jak się oddycha, że o chodzeniu nie wspomnę.

Jest więc możliwe, że odporność na działanie alkoholu wykazują ludzie o wysokiej przewodności dróg przepływu energii korelacyjnej, a więc pojętni - pomimo dużych dawek alkoholu, różnice w przewodności są u nich tak znaczne, że nie zanikają przy ogólnym spadku przewodności.

Natomiast ludzie inteligentni, mająca dużą liczbę połączonych elementów, ale małe różnice w przewodności pomiędzy nimi - szybciej ulegają zatruciu przez działanie alkoholu.

Trzecia faza zatrucia, gdy pojawiają się nowe drogi przewodności i zaczynają się tworzyć nowe wyobrażenia jest dla nich bardzo przyjemna, bo zgodna z ich parametrami informacyjnymi. Dlatego intelektualiści i artyści mówią, że kieliszek wina przywołuje muzy. Niestety, wśród nich można się spodziewać sporej ilości potencjalnych nałogowców.

Najbardziej odporny na alkohol jest talent, gdyż zależy od geometrycznego rozmieszczenia elementów korelacyjnych, a to nie zmienia się pod wpływem alkoholu.

Ponieważ elementy korelacyjne sterujące podstawowymi procesami życiowymi są skoncentrowane na małym obszarze (np. rozrusznik serca), można pozostać przy życiu pomimo ciężkiego zatrucia alkoholem (różnice w przewodności dróg pozostają i mogą być podjęte właściwe decyzje. Ale niebezpieczny jest skutek powstania superprzewodności - przepływ energii korelacyjnej po nowych drogach powoduje decyzje niepożądane - zakłócenia akcji serca, przerywany oddech, skurcze żołądka.

Objawy zatrucia zanikają wolno, zaś atrakcje związane z pozbywaniem się nadmiarów energii zanikają bardzo szybko: przekroczenie poziomu minimum w Akumulatorze jest tak silnym bodźcem przez infrareceptory, że Korelator działa awersją na Homeostat, zaś ten działa odciążeniem na Akumulator i Efektor spowalnia reakcje - człowiek jest ociążony, śpiący, reakcje są niepewne.

Powrót energii korelacyjnej na stare drogi to utrata wspaniałych wrażeń (kolorowy świat robi się znów szary). Powtórna dawka alkoholu daje szybką poprawę samopoczucia i ponowny przypływ dobrego nastroju. A to już początek nałogu!

Podatność na wpadanie w nałóg zależy od tego jeszcze, na ile rozpraszanie energii (dla pozbycia się nadmiarów) leży w charakterze człowieka (jako systemu autonomicznego), jako że człowiek dąży do uzyskania sytuacji zgodnej ze swoim charakterem (czyli sztywnymi parametrami sterowniczymi).

4. Skłonność do nałogów a dynamizm charakteru

Dynamizm jest sztywną cechą charakteru, oznaczającą sposób gospodarowania energiami w systemie autonomicznym.

M. Mazur podał prawo zmiany dynamizmu, zachodzącej samoistnie w skutek działania Homeostatu i udowodnił to w sposób następujący (podamy tu skrócony dowód, pełne rozwinięcie nie jest potrzebne dla wyjaśnienia sprawy wpływu alkoholu na ludzi o różnych dynamizmach, a znajduje się w książce M. Mazura).

Suma energii systemu autonomicznego jest iloczynem trzech współczynników: - stopnia utrzymania różnicy potencjałów "a"
masy systemu "c"
współczynnik proporcjonalności "n"

$$P = a * c * n$$

Prawo dyssypacji energii mówi, że koncentracja energii w każdym materiale spada, a więc współczynnik "a" też spada.

Zachowanie sumy energii na niezmiennym poziomie wymaga wzrostu masy systemu "c", i jest powodem rozrastania się systemów autonomicznych.

Jeżeli rozrastanie się systemu autonomicznego przewyższa dyssypację energii w jego substancji - jest to cecha charakteru zwana egzodynamizmem.

Jeżeli rozrastanie się jest w równowadze z dyssypacją - jest to statyzm.

Jeżeli dyssypacja przewyższa rozrastanie się systemu autonomicznego - jest to endodynamizm.

Sterowanie wzrostem mocy jest powodem zmian dynamizmu, a to z powodów następujących: Pod względem wypełnianych funkcji energia w systemie autonomicznym, może być podzielona na trzy części:

- jedną jest energia jałowa, na pokrycie strat energii w procesach metabolicznych (P_o),
- drugą jest energia robocza, na pokrycie strat w procesie pozyskiwania energii z otoczenia (P_r),
- trzecią jest energia koordynacyjna (P_k) - jest to nadmiar energii, który może być użyty na poprawę sytuacji w otoczeniu.

$$P = P_o + P_r + P_k$$

Wielkość energii jałowej zależy od masy systemu.

Maksymalny wpływ na otoczenie osiągnie taki system autonomiczny, który będzie sterował się według zasady uzyskania maksimum całości wykresu energii koordynacyjnej. Sterowanie rozrastaniem się takiego systemu odbywa się w pewien szczególny sposób: silny wzrost w początkowej fazie istnienia i zahamowanie wzrostu po osiągnięciu optymalnej w danych warunkach masy. Systemy autonomiczne sterujące swym rozwojem w ten właśnie sposób przechodzą ewolucję dynamizmu od egzodynamizmu w okresie silnego rozwoju, poprzez statyzm, aż do endodynamizmu w końcowej fazie istnienia. Obecnie znamy niewiele takich systemów - są nimi ludzie, zwierzęta ssące i ptaki.

Prawo Mazura dotyczące zmian w dynamizmie charakteru u ludzi podaje następujący kierunek drogi życia:

- młodzi ludzie są pełni energii i muszą się pozbywać jej nadmiarów (egzodynamizm), i to właśnie jest podstawowym rodzajem ich zachowania się,
- dojrzały ludzie zachowują równowagę pomiędzy nadmiarami a niedomiarami energii i dążą do utrwalenia tej równowagi (stacyzm),
- starzy ludzie mają niedobory energii fizjologicznej, którą muszą zastąpić energią socjologiczną, i szukanie tej energii jest podstawą ich społecznego zachowania się (endodynamizm).

Egzodynamicy, sterujący się na pozbywanie się nadmiarów energii są bardzo podatni na alkohol, bo alkohol zwiększa wydawanie energii. Ich motywacje są ofensywne, zależne od wrażeń, a zachowanie się spontaniczne - a takie właśnie tendencje zwiększa alkohol.

Młodzi ludzie o dużej pojętności uzyskują w drugiej fazie zatrucia nowe wrażenia, nie spotykane doznania i bardzo silne przeżycia. Znikają motywacje chwiejne, pozostają silne i zgodne z talentem impresje (przepływy energii korelacyjnej po najmniejszym oporze). "Na drugi dzień" - mały poziom energii jest dla nich silnym bodźcem z wielką awersją i dezaprobatą. Ale nawet mała dawka alkoholu daje od razu poprawę sytuacji - wzrost poziomu energii i uaktywnienie "niezwykłych" impresji, a to już jest prosta droga do nałogu.

Statycy mają mniejszą skłonność do wpadania w nałóg - tylko ludzie o dużej pojętności szukają w alkoholu nowych wrażeń (nowych dróg rozprętu energii korelacyjnej).

Endodynamicy nie są nałogowcami - dla nich awersją jest już sama możliwość utraty kontroli nad otoczeniem (spadek przewodności jest szybki, zaś atrakcje energetyczne niewielkie, z powodu małego poziomu koncentracji energii i niechęci do jej trwonienia).

Natomiast oni chętnie używają alkoholu do zmiany motywacji swoich kontrahentów, aby w ten sposób zdobyć energię socjologiczną.

Pierwszy wniosek profilaktyczny jest taki:

Należy stworzyć w otoczeniu sytuację zgodną z dynamizmem człowieka, wtedy nie będzie on szukał kompensacji niesprzyjających warunków przez użycie alkoholu!

Dla egzodynamików będzie to sytuacja dająca atrakcje związane z pozbywaniem się nadmiarów energii - wycieczki, sport itp.

Dla statyków - sytuacja związana z obowiązkami, do których wypełniania się poczuwają, ale wymagająca stałego pogotowia!

Dla endodynamików - sytuacja związana z dążeniem do władania, z perspektywą zdobycia energii socjologicznej bez używania alkoholu, czy też z obawą utraty tej energii w przypadku jego użycia.

Dlatego ustawy antyalkoholowe są gorliwie przestrzegane tylko przez endodynamików, bo statycy mogą akurat wyznawać inne zasady (jest to sprawa obyczajowości), zaś egzodynamicy nie przejmują się tym, co ogranicza ich aktywność.

5. Szerokość charakteru

Wyobrażenie o pozycji własnej w otoczeniu zależy od zakresu bodźców jakie wpływają na zmianę w zachowaniu się systemu autonomicznego. W grę wchodzi tutaj bodźce wymuszające i bodźce akceptowane. M. Mazur określił miary dla tych zakresów:

Miarą zakresu bodźców akceptowanych jest stosunek energii jałowej do całości energii:

$$\frac{P_o}{P} = T, \text{ jest to tolerancja.}$$

W zakresie tolerancji system autonomiczny akceptuje wszystkie bodźce. Miarą zakresu bodźców wymuszających skutecznie zmianę zachowanie się jest stosunek energii roboczej do całości

energii: $\frac{P_t}{P} = M$, jest to podatność. W zakresie podatności można wymusić zmiany w zachowaniu się systemu autonomicznego.

Z upływem czasu - podatność maleje, a tolerancja rośnie (rys. 4). Suma tolerancji i podatności jest określana jako szerokość charakteru. Bodźce przekraczające szerokość charakteru nie są akceptowane przez system autonomiczny nawet pod silną presją. Zwiększając nacisk można doprowadzić do zniszczenia systemu, ale nie osiągnie się żadnego wpływu na jego zachowanie się.

Pod wpływem alkoholu suma energii rośnie, a więc szerokość charakteru zawęża się (in vino veritas), w pierwszej fazie działania ludzie stają się przekorni, mówią "prosto z mostu" niewygodne „prawdy”, stają się szorstcy i agresywni, zwłaszcza jeżeli tę szorstkość musieli tłumić.

W następnej fazie - likwidacja skutków działania alkoholu wymaga wzrostu mocy jałowej i rośnie wtedy tolerancja, ale ciągle wysoki poziom energii w akumulatorze sprawia, że podatność jest nadal niska. W tym stanie ludzie akceptują bardzo dużo propozycji, nawet niezgodnych z ich wyobrażeniem o sobie samych, i to pod wpływem przypadkowych bodźców (nawet zbrodnie i czyny niegodne nie są wtedy niemożliwe) - dawka alkoholu usuwa opory, jakie przed podjęciem takich działań stawia dobre wychowanie, czy strach przed odpowiedzialnością. To też może być powodem do nałogu. Ze względu na zmiany, zachodzące samoistnie w szerokości charakteru jest możliwe, że egzodynamicy są również dlatego tak podatni na nałóg, iż mają małą tolerancję a wysoką podatność - stąd ich duża wrażliwość na niezgodność sytuacji z charakterem i niemożność skutecznej walki o swoje miejsce w środowisku z uwagi na dużą podatność. Alkohol zmienia chwilowo proporcje tolerancji i szerokości i sytuacja staje się znośniejsza.

6. Wyznaczniki zachowania się ludzi

Konkretne przejawy zachowania się ludzi są określone przez sześć następujących parametrów, mających wpływ na przekroczenie potencjału decyzyjnego i podjęcie danej decyzji:

informacyjne:

bieżące bodźce - dają potencjał receptorowy V_r ,

własny interes systemu autonomicznego - określa potencjał homeostatyczny V_h , zależny od aktualnej sytuacji wewnętrznej,

stan pamięci - dający przewodności dróg przepływu energii korelacyjnej (są to aktualne wyobrażenia),

energetyczne:

wielkość energii jałowej P_o - oznaczająca potrzeby własne organizmu,

wielkość energii roboczej P_r - oznaczająca sytuację w otoczeniu,

wielkość energii koordynacyjnej P_c - oznaczająca możliwość wpływu na otoczenie.

Z tych parametrów sztywnymi są: potencjał homeostatyczny, energia jałowa P_o i energia robocza P_r .

Do zmiennych parametrów zaliczymy potencjał receptorowy V_r , energię koordynacyjną P_c , oraz stan pamięci (suma wyobrażeń). Kierowanie ludźmi jest możliwe jedynie w zakresie parametrów zmiennych i to w zgodności z parametrami sztywnymi.

W rozpatrywaniu sprawy stanu pamięci i wyobrażeń bardzo ważne jest uwzględnienie różnicy między wyobrazeniami o sytuacji (zależnymi od sumy bodźców), a wyobrazeniami o decyzjach (zależnymi od sumy decyzji), która to różnica zależy z kolei od dynamizmu charakteru:

Egzodynamiccy sterują się na atrakcyjne wrażenia związane z otoczeniem i możliwością rozpraszania energii.

Statycy sterują się na utrzymanie równowagi między wyobrazeniem o otoczeniu i decyzjami, ukierunkowanymi na utrzymanie tej równowagi.

Endodynamiccy sterują się na podejmowanie atrakcyjnych decyzji związanych ze zdobywaniem energii socjologicznej.

Ponieważ poczucie wpływu na otoczenie (energia koordynacyjna) zależy od stanu pamięci, zmiana stanu pamięci jest najważniejszym sposobem kierowania ludźmi, gdyż można w ten sposób zneutralizować wpływ przypadkowych bodźców. Drugim sposobem jest dobór aktualnych bodźców, dla doraźnego osiągnięcia zmiany w zachowaniu się, co zresztą wiąże się na ogół ze zmianą energii koordynacyjnej. Jedno jest tylko zastrzeżenie: informacje, jakie są podawane w celu sterowania zachowaniem się ludzi muszą być zgodne z parametrami informacyjnymi (inteligencją, wyznaczającą wymaganą różnorodność bodźców, pojemnością, wyznaczającą wielokrotność powtarzania informacji i talentem, wyznaczającym jakość bodźca). Ponadto żądane decyzje, jakie człowiek ma podjąć w wyniku oddziaływania muszą być w zgodzie z jego parametrami energetycznymi:

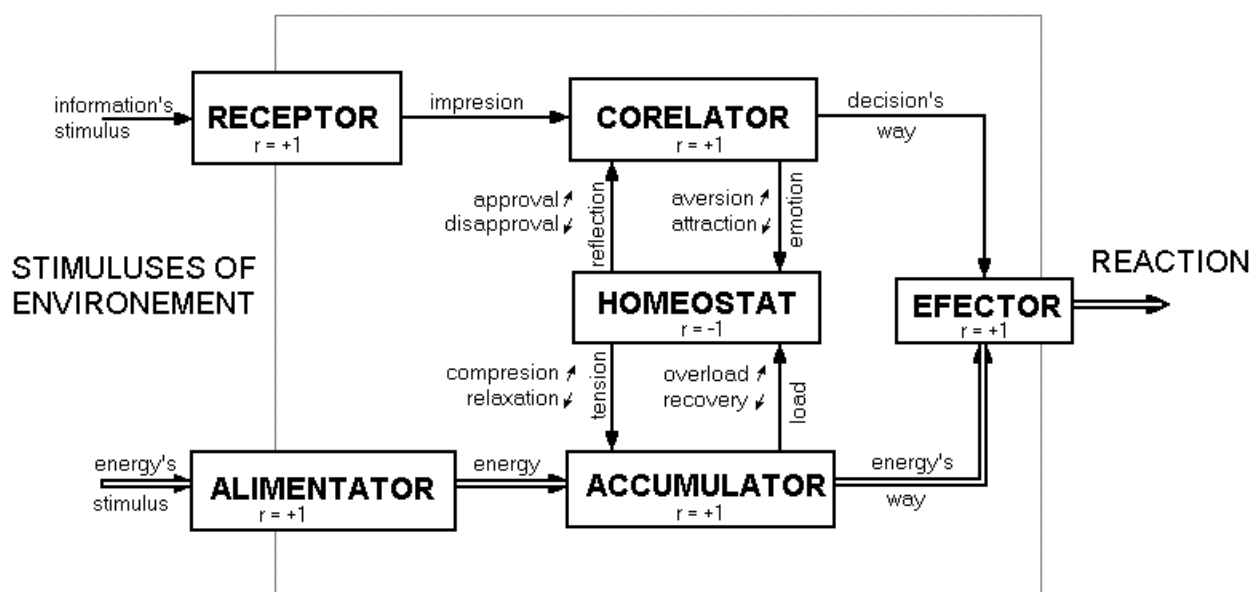
W szczególności, ponieważ jak ustaliliśmy, na alkohol są bardzo podatni egzodynamiccy, niezbędne jest podawanie im informacji o możliwości wydawania energii roboczej w sytuacji zgodnej z indywidualnym poziomem informacyjnym charakteru (inteligencją, pojemnością i talentem).

Dla młodych jako profilaktyczne środki w walce z nałogiem mogą mieć zastosowanie gry, zabawa, sport, totalna aktywność, zgodna w swym poziomie z poziomem intelektualnym.

Nie daje natomiast efektu straszenie dalekosiężnymi skutkami (por. 3) używania alkoholu, gdyż po pierwsze nowe wyobrażenia, powstające po dawce alkoholu są bardziej atrakcyjne i silniejsze, jako zgodne z dynamizmem, a po drugie strach jest zwiększeniem energii roboczej, a zmniejszeniem koordynacyjnej, zaś alkohol niweczy te zamiary, zmniejszając energię roboczą! Propaganda antyalkoholowa musi więc być zmieniona!

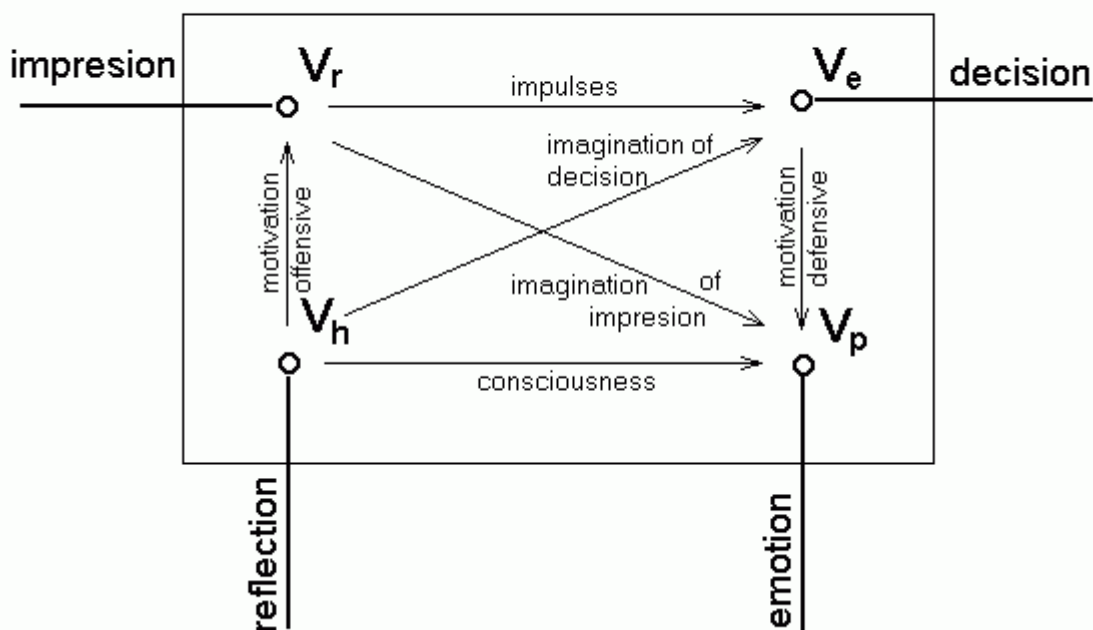
Skutków działania alkoholu mogą się obawiać endodynamiccy, ale oni i tak o tym wiedzą bez propagandy. Statycy zaś, uznając szkodliwość alkoholu, podawaną przez autorytety, są z drugiej strony pod presją środowiska, więc piją raczej dla towarzystwa. Jeżeli chcemy, aby ludzie nie sięgali po kieliszek, musimy im dać coś w zamian - możliwość działania zgodnie z ich własnym charakterem. Nieskuteczność kuracji odwykowych jest spowodowana powrotem pacjenta w to samo miejsce (skąd chciał uciekać przy pomocy alkoholu) bez spowodowania zmiany w otoczeniu.

THE AUTONOMOUS SYSTEM

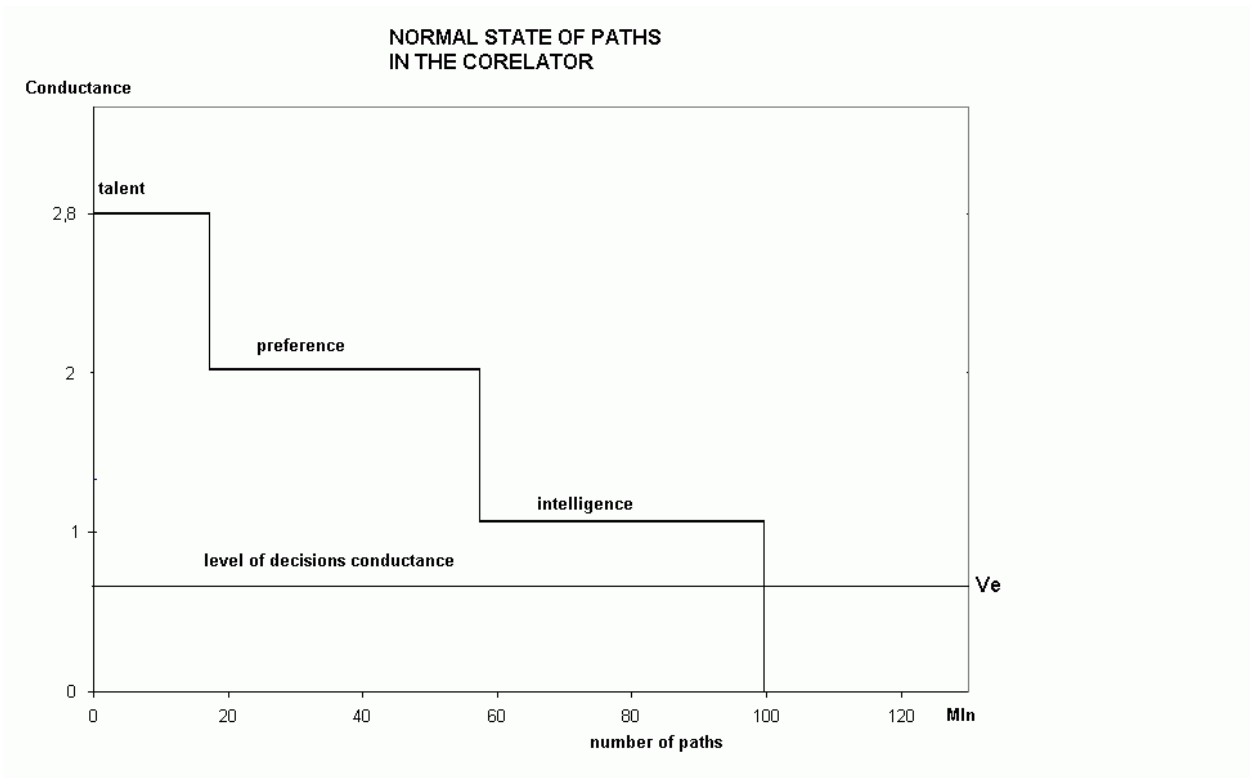

rys. 1

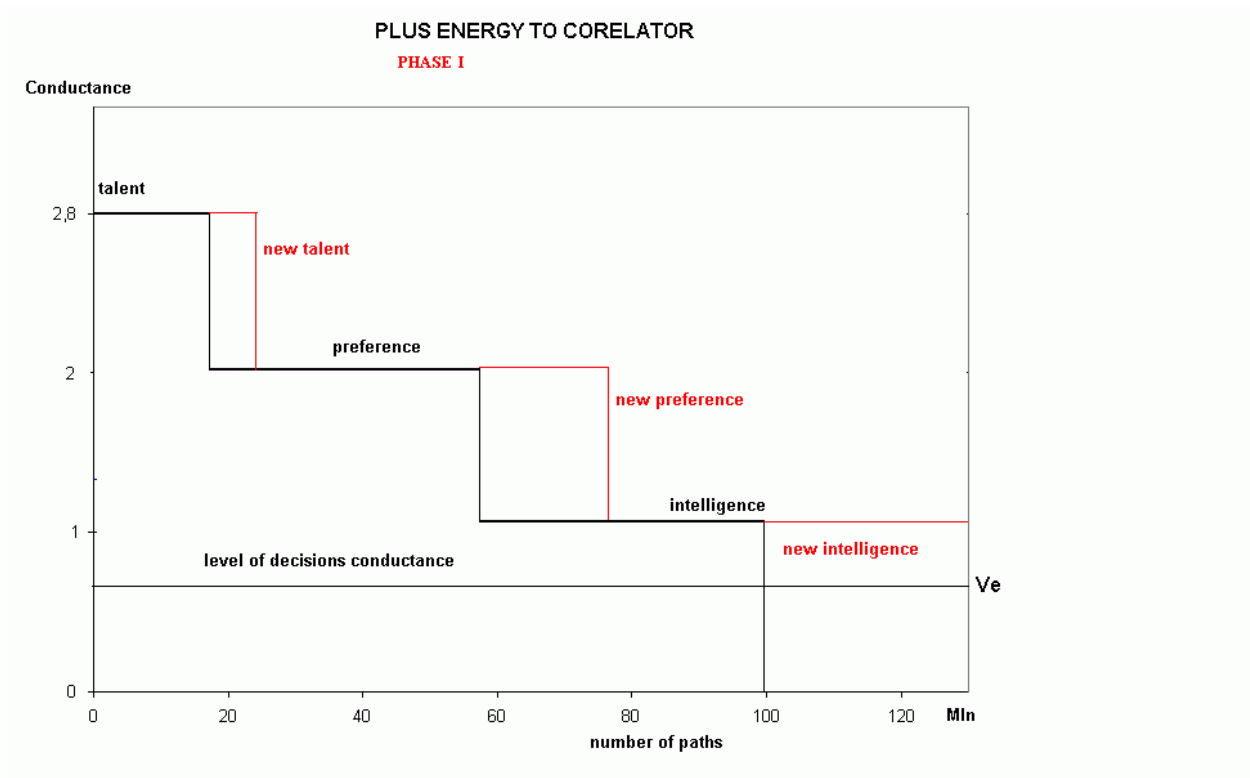
ACTIVITY OF CORELATOR

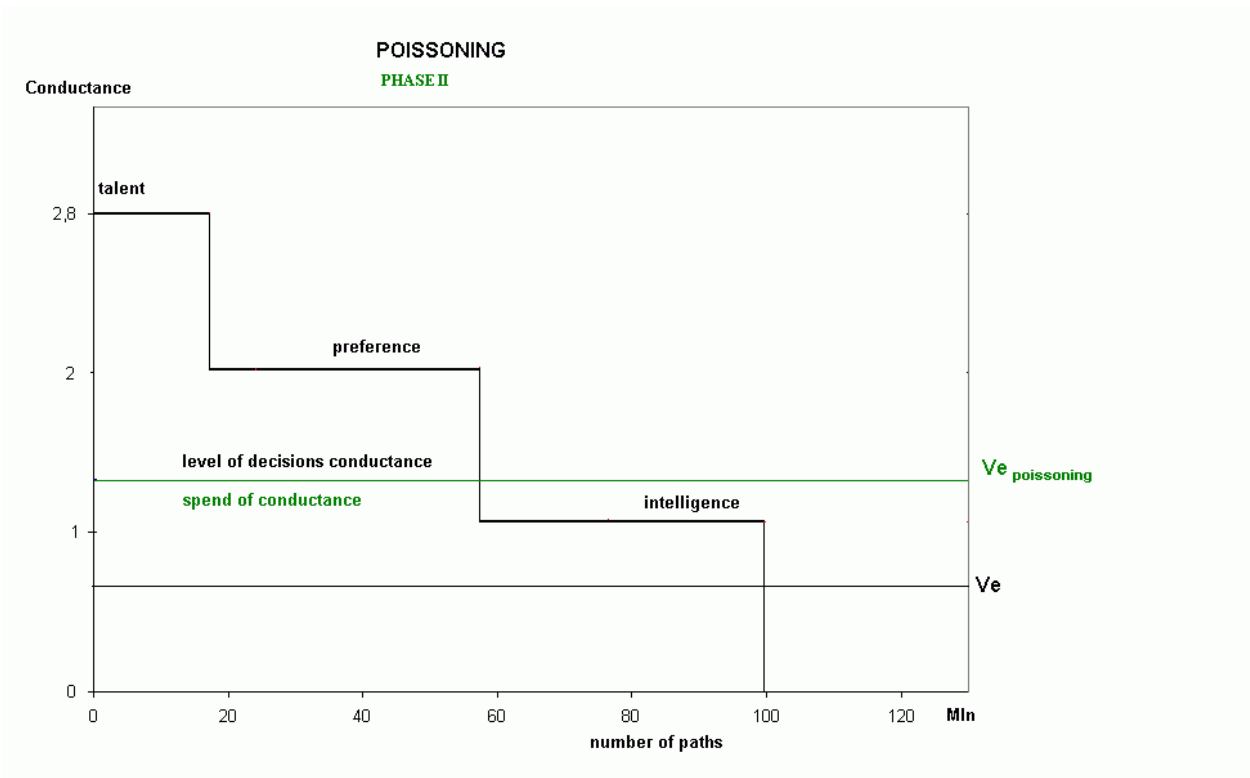
rys. 2

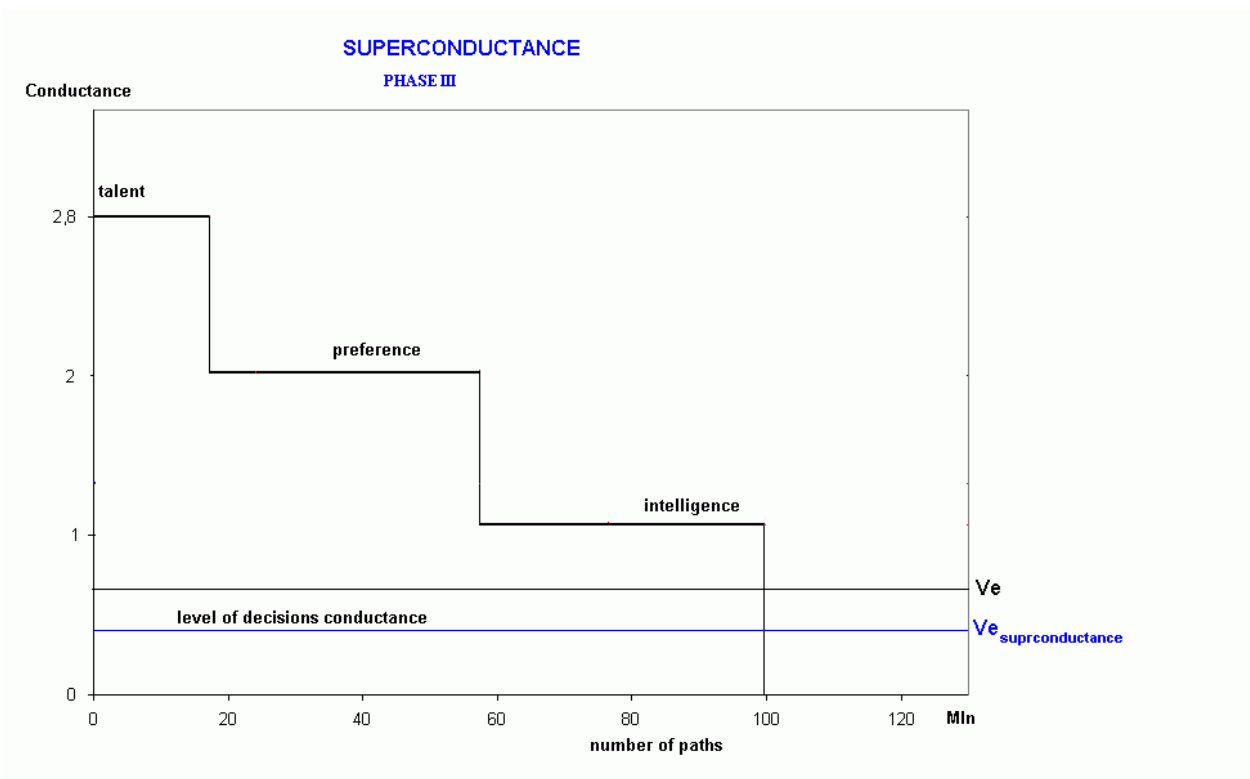
rys. 3

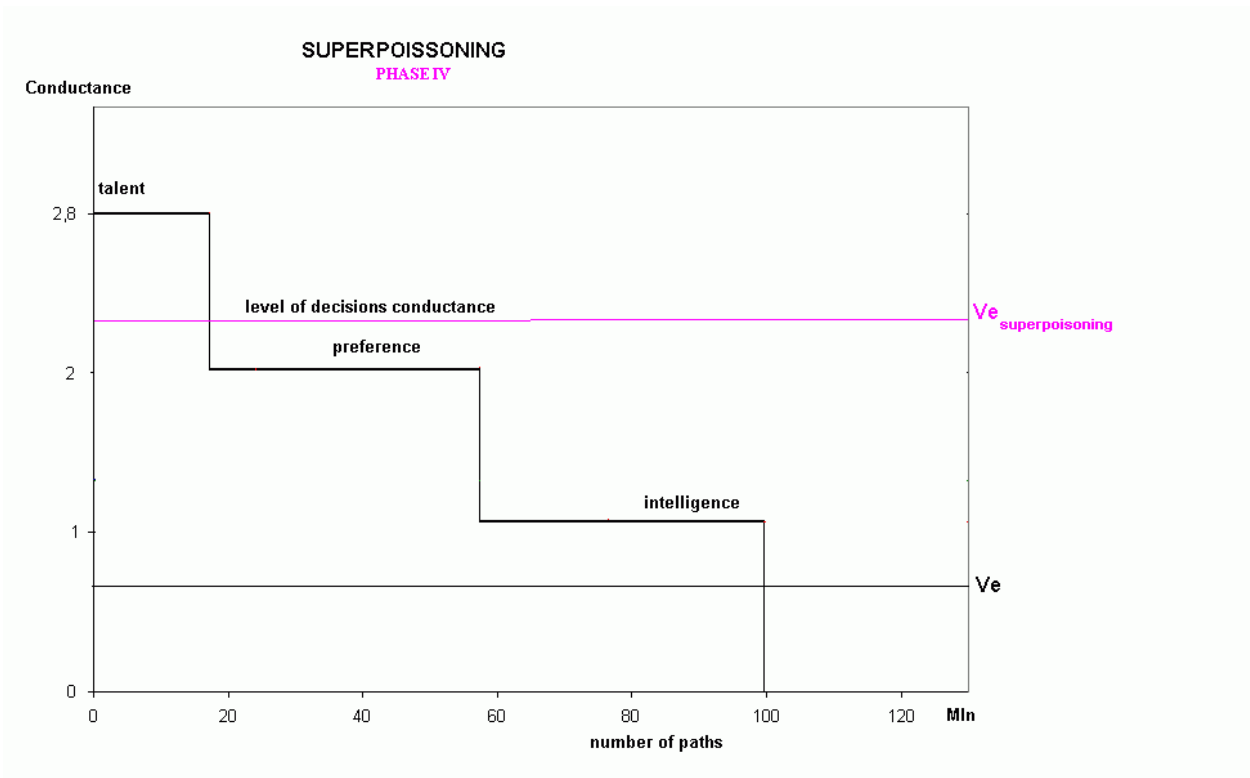
rys. 4

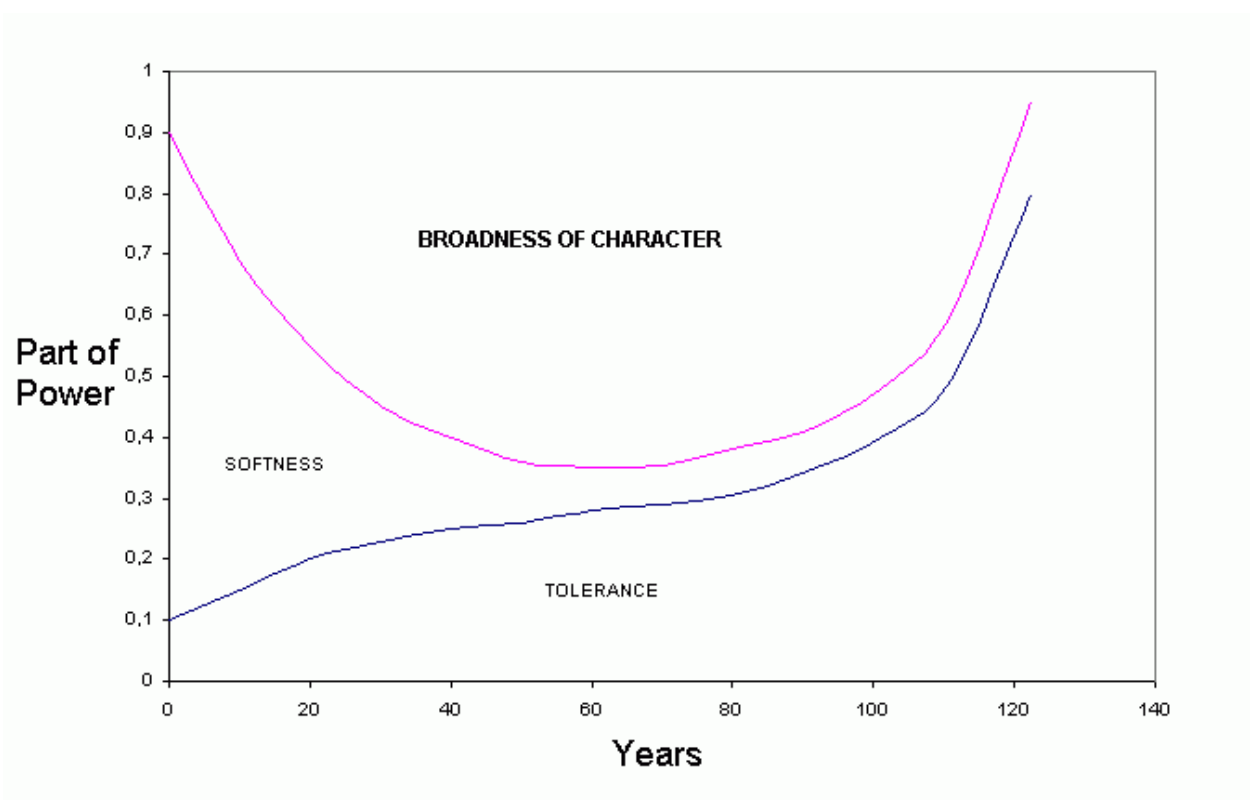
rys. 5

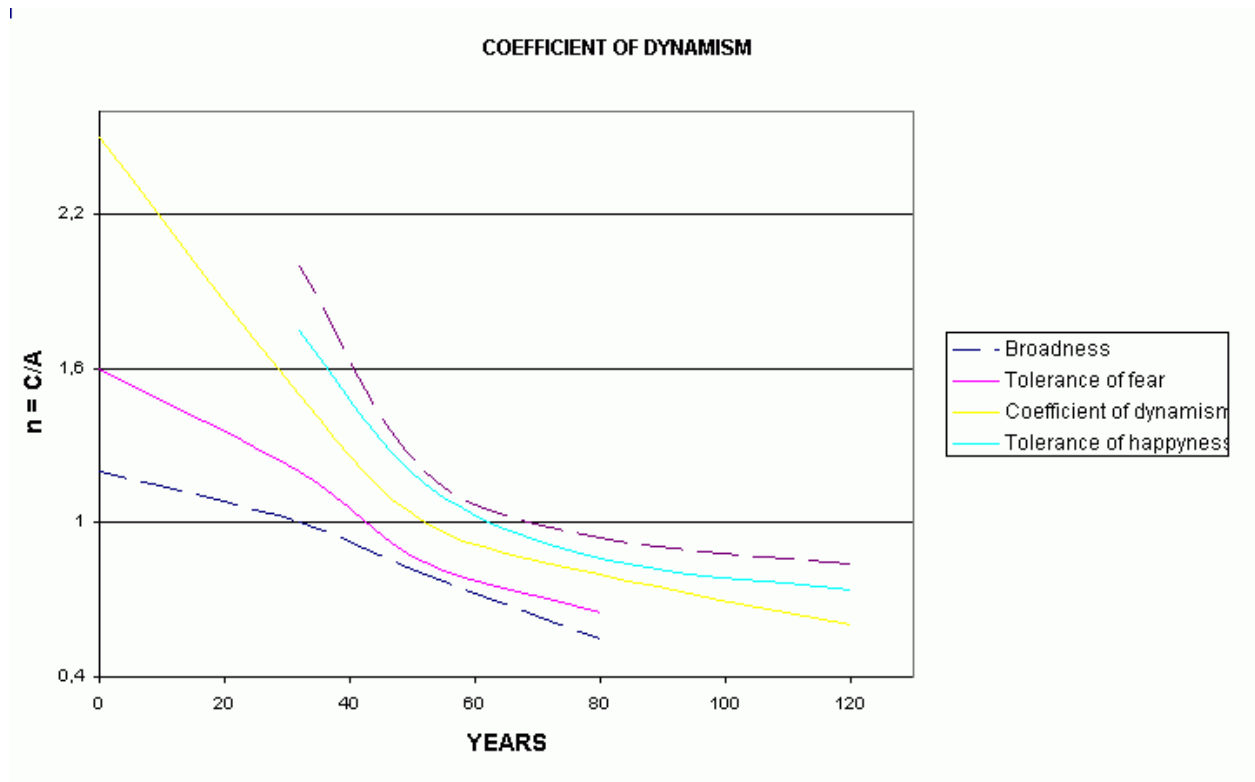
rys. 6

rys. 7

rys. 8

rys. 9

Maciej Węgrzyn
 Hutników 74
 42 - 200 Częstochowa

Literatura:-

1. Mazur M. - "Cybernetyczny teoria układów samodzielnych". PWN, Warszawa 1966.
2. Mazur M. - "Cybernetyka i charakter". WSZIP im. Jańskiego, Warszawa 1999.
3. Wald I., Kulisiewicz T., Morawski J., Bogusławski A., "Raport o problemach polityki w zakresie alkoholu". IWZZ, Warszawa 1981.